

Odprto pismo

gospodu dru. Vošnjaku.

V štev. 145. „Sl. Naroda“ ste napadli osebo obče spoštovanega in slov. ljudstvu priljubljenega g. Hermana ter ga opisali tako razžaljivo, da se mora napad resno in odločno odbiti. Da nam ne boste zopet očitali „zagrizenosti“, ne rečemo ne besede o tem, da ste tudi osebo „Gospodarjevega“ urednika napadli, namesto da bi s tehtnimi razlogi spodbili nam stališče. Ker zastopa naš list koristi slov. ljudstva, nam je naravno dolžnost, potegniti se za moža, katerega osebo in značaj pred svetom ovajate.

V štev. 145. „Slov. Naroda“ pišete: „Prišli smo tedaj do očitnega razpora in to samo zaradi prenapetosti in nestrpljivosti g. Hermana. . . Zedinjeni smo delali dosti let Slovenci posvetnega in duhovskega stanū.*) . . . Nismo se pulili za programe, ker smo vsi nosili v srci in delali za narodni program. — In zdaj? Kamor pogledamo, vidimo razdraženost in razpor. In kdo ga je proizročil? G. Herman, . . . ki na nezasliščan način našo***) slovensko štajarsko duhovščino, s katero so posvetni narodnjaki toliko let v lepem miru živeli,****) hujska proti posvetni inteligenciji.“ (Sic!)

Po naših mislih ne zasluži ta abotna zatožba, ki spominja na basen o volku in jagnjetu, da se zavrne; le da se stvarno stanje na vse strani pojasni, hočemo odgovoriti.

S to pritožbo ste stopili pred svet, ker je g. Herman 22. junija v Celji predsedoval skupščini, katera Vas je — zatajevaje sama sebe — z ozirom na tako potrebno složnost vljudno povabila, da pristopite k pravnej stranki, naj bi konservativni Slovenci Vašo kandidaturo podperati zamogli.

„Razdraženosti in razpora“ ni g. Herman kriv. Kaj da je tega krivo, povedal je kratko in jasno „Slov. Gospodar“ v prvem članku štev. 26., kder berete: „Svet je zgubil pravo središče, ker se je krščanstvu izneveril ter sebičnosti zapadel; zatorej ni več edinosti, ljubezni in mirū.“ — Kjer ni vere, tam ni pravičnosti!

Razpor med narodnjaki slovenskega ljudstva je še le od nekaj let sem, in tega ste najbolj Vi krivi. Pripoznati morate, da odkar g. Hermana poznate, svojih načel spremenil ni. Kat. cerkev in narodnost bili ste mu vedno svetinji, katerih se dotaknuti nihče ne sme. V tem njemu sloven-

*) Lepa edinstvo to, da „Narod“ od časa svojega obstanka — s prav redkimi prenehlejši — konservativno stranko zbada in psuje; da ste predlanski kandidaturi Kosarjevo zavratno podkopavali itd. itd. Vredn.

**) oh, g. doktor! ona pač ni več Vaša! Vredn.

****) Eden Vaših največjih prijateljev je pa v javnem lokalu izrekel: „Jaz sovražim popa do črnega groba!“ — Isti se je v Celji po zadnjih volitvah, ko sta narodna kandidata le s pomočjo duhovnikov zmagala, tem grozil: „Mi vas ne potrebujemo več, ampak se uravnava na demokratični podlagi!“ — Zares, precartani mir med duhovščino in posvetnimi narodnjaki! Vredn.

sko ljudstvo nikdar oporekalo ni. Nja program bil je vedno program ljudstva, katero ga je tolikokrat s svojim zaupanjem počastilo. Ni se torej on spremenil, kakor tudi ni on ustvaril liberalne, cerkvi nasprotne stranke, ktere poprej v slovenskem ljudstvu bilo ni. „Novega“ programa ni on napravil, pač pa Vi, kajti program „pravne“ stranke je prvobitni program slov. ljudstva, ki je katoliško, in s katoliško cerkvijo in krščanstvom pométati ne pusti.

Program „pravne stranke“ nič druga ni, kakor program državnopravne opozicije ali federalistične stranke, čije program pripoznavate tudi Vi. Če se zdaj temu programu ustavljate, ker ga razglašate „pravna stranka“, zamore edini uzrok le ta biti, ker „pravna stranka“ krščansko stališče naglasuje. Ni res, kar Vi trdite, da je ta program izključljivo „nemšk“, kakor tudi cerkev ni ne nemška, ne slovanska, nego vseobčna — katoliška; to je program vseh poštenjakov v Avstriji, bodi si ktereга koli naroda.

Ni res, da program „pravne stranke“ reakciji (starokopitarstvu) in absolutizmu pot gládi, nasprotno je resnica, kakor se vsak lahko prepriča, ki program pazljivo bere. — Tudi ni res, da bi ta program nasprótoval ožjemu, „narodnemu“ programu, marveč ga še podpira, kakor je „Gospodar“ že večkrat dokazal. Ali pa imate morebiti armado, da svoj posebni program „zedinjene Slovenije“ namah zvršite in na Dunaju pogodbe mirū diktirate? Ako pa potrebujete v tej reči zaveznikov, ki bodo glasovali za nas, kje jih boste našli: pri stranki popolne ednakopravnosti, ali pa pri ustavaški, liberalni stranki?

Menda se spominjate, kar se Vam je l. 1871 v praškem federalističnem shodu reklo, da se je namreč za ministra Hóhenwarta o ustanovljenji, alj prav za prav o ponovljenji „Iirskega kraljestva“ govorilo, v ktero bi spadali tudi Koroški in Štajerski Slovenci, ter bi se uresničil Slovencev „narodni“ program. To so namerjavali možje „pravne stranke“, kajti veljaki, ki so tačas v prid Slovincem tako govorili, spadajo zdaj k „pravnej stranki.“ Znano Vam tudi utegne biti, da se je federalistični list „Vaterland“ že večkrat v smislu zedinjenja vseh Slovencev izjavil.*) Ni tedaj res, da bi možje „pravne stranke“ političnemu zedinjenju vseh Slovencev nasprotni bili; torej tudi res ni, da bi se mi, ki spadamo z najboljšim prepričanjem k tej stranki, „narodnemu“ programu bili izneverili.

Da pa vseobčna „avstrijska“ stranka posebnih želj v svoj program vzeti, da izključljivo „narodnega“ načela za podlago državnega osnovanja postaviti ni mogla, ker bi s tem razpad skoro vseh dežel in cesarstva samega na

*) Kar tu in tam kateri dopisnik v omenjenem listu govori, se ne sme kot izjava uredništva in lastnikov lista smatrati. Vredn.

svoj prapor bila zapisala, to boste kot politikar sami lahko previdili.

Kdo da pri nas prav za prav vodo kali, se bo videlo tudi iz naslednjega. Bil je g. Herman od začetka, kakor Vam je znano, za osrednji volilni odbor v Ljubljani, toda le pod tem pogojem, da se Vi, ki ste pravi začetnik tega odbora, s konservativnimi Slovenci pogovorite. Se-li je to zgodilo? Nikakor ne! *) Vaš centralni odbor je sklenil in obljubil, da hoče za kandidata, ki si ga vsak okraj sam postavi, delati. Vi pa in „Narod“ in ves centralni odbor še oménili niste tega, da je ptujski volilni odbor g. Hermana za kandidata si postavil! Nasproti ste pa, kakor vemo iz celó gotovih virov, v ptujski volilni okraj pisarili, da se naj Hermanova kandidatura spod-bija, in v tem smislu delate v enomér spletke proti njemu. V celjskem shodu ste mu skušali nasprotnega kandidata postaviti, ga ovajati, da je nasprotnik napredka in šole, naj bi gg. učitelje proti njemu naščuvali. Gospodu Hermanu Vi drugega očitati ne morete, kakor da on v konservativnem oziru drugo pot hodi kot Vi. Se-li zarad tega opravičiti da, kar Vi proti njemu počenjate? Bode li slovensko ljudstvo Vaše spletke odobrilo?

Vse Vaše delovanje drugega sadú roditi ne more, kakor da se ljudstvo zmede in da se upliv duhovščine pri njem zatere. Ste pa tudi pomislili, kakošne nasledke da mora to imeti? Če Vi vpliv duhovščine na ljudstvo zatirate, podkopavate ob enem národnost, za katero navidezno toliko gorite. Vsak poštenjak namreč, in v prvi vrsti duhovnik, se mora z nevoljo obrniti od ljudi, ki hoté častito duhovščino le kot sredstvo rabiti za svoje namene, velikih koristi (interesov) pa, katere v imenu kat. cerkve duhovščina zastopa in katere narod nad vse čisla, ne poznate in stanovitno odbijate.

Dasiravno so udje tiskovnega društva v Mariboru pri obletnici 13. maja t. l. odločno in enoglasno Vaše postopanje obsodili, je vendar ravno g. Herman posredoval nasvetovajé, da bi se — gledé na potrebno slogo v narodnem taborišču, kakor tudi gledé na to, kar ste dosle za narod storili in žrtovali, Vaša kandidatura v celjskem okraji zagovarjala, ako namreč odstopite od svojega, cerkvi nasprotnega vedenja. Dobro znate, da je g. Herman Vam pisal o tem, kakošen upor da je proti Vam, in da je hotel tudi v teh razmerah posredovati za Vas, ako se le hočete „pravnej stranki“ pridružiti. Znete pa tudi, kaj da ste

*) Bivši gosp. profesor Pajk je prišel po ljubljanskem shodu k uredniku „Gospodarja“ ter zagotavljal, da hoče „centralni odbor“ v Ljubljani povsod v odbore poklicati v ednakej meri konservativne in — liberalne Slovence. Že celjski skod 25. maja je pa pokazal, da hočete sami pri nas gospodovati. Vredn.

mu na to odgovorili. — Vaše sedanje hujskanje proti njemu odkriva to vsemu svetu!

Skupščine v Celji dné 22. junija ni g. Herman sprožil in tudi ne osnoval; tudi vabilu udeležiti se shoda, ni pritrdil. Še le po tem, ko je „Slov. Narod“, „Gospodarjevega“ urednika napadel in z njim vso slov. duhovščino žalil, češ, da je urednik s „pravnim programom“ čisto osamljen, da posvétna inteligencija po njegovih stezah noče hoditi, še le potem je g. Herman obljubil, udeležiti se shoda, ki je pokazal, da je zares ljudstvo na strani „Slov. Gospodarja“, ako le sliši prava načela, katera pa „Narod“ tako stanovitno zatajuje. In tudi v Celji je še skušal g. Herman pomirjevati ter je delal na to, da se Vam je v III. resoluciji prijateljska roka podala, naj bi se povrnoli na pot resnice in sloge. In skupščina — premagovajé britke občutke — sprejme sklep z ozirom na ljubo edinost; Vi pa ne storite ne enega koraka k porazumljenji!

Nasproti pa še v „Narodu“ zasmehujete ta zares blagodušni sklep zahtevajé, da ves svet v Vaš rog trobi ter v osodepolnem času verska načela utaji; in ker tega pošteni slovenski katoličani nočejo, grizete in napadate g. Hermana, češ, da je on — razpora kriv!

Proti komu prav za prav naskoke delate? G. Hermanu očitajte, da slovensko-štajarsko duhovščino proti posvetni slov. inteligenciji hujska, opominjate duhovščino in svarite pred Hermanom; v istem dušku pa naglašate, koliko da Vam je „na lepem miru“ z duhovščino ležeče. Slovensko-štajarska duhovščina in ljudstvo pa spoštuje g. Hermana prav zato, ker se kot poslanec v javnem delovanji nikdar ne sramuje načel, katere zastopa tudi duhovščina. Vaši udarci na g. Hermana padajo torej na duhovščino in na kat. ljudstvo, pitanje s „klerikalcem“ rani srca vseh poštenih Slovencev, ki protestujejo proti gremu liberalizmu, ki se iz nemških liberalnih listov v „Narodu“ odceja ter širi med našim ljudstvom nazore, katerih poznalo poprej ni, tor si jih, če Bog da, prisvojilo ne bo, ker niso za nič!

Ni torej res, da bi g. Herman hujskal slov. duhovščino proti Vam, ampak Vi vzbujate splošni upor proti sebi, ker se v bitstvenih rečeh v nasprotje stavite s slov. ljudstvom. Popustite liberalne nagnjenja, postavite se na pravo stališče, na katerem je g. Herman kot zastopnik katoliških Slovencev, in vse razprtije bode konec! Da bi pa mi umolknuli in brezpogojno Vam osodo slovenskega ljudstva prepustili, tega vendar ne morete terjati od nas, ki smo Vam že mnogokrat v „Gospodarju“ razložili, zakaj da moramo od ljudskih zastopnikov v tej dobi zahtevati nedvornih poroštev tudi v cerkvenem oziru. Če poznate zvezo med našimi in med nemškimi liberalci v „rajhu“, nas bote umeli.